

De commanditaire vennootschap op aandelen: onbekend maakt onbemind...

Peter Verschelden
Accountant

Bij de oprichting van een nieuwe vennootschap valt men meestal terug op de klassieke vennootschapsvormen: de nv of de bvba. In eerder uitzonderlijke gevallen kiest men voor een cvba. De commanditaire vennootschap op aandelen wordt zelden ernstig in overweging genomen. Onbekend is echter vaak onbemind. In deze bijdrage krijgt u een toelichting bij deze vennootschapsvorm en een vergelijking met de meer bekende types.

1. Omschrijving – aard

De commanditaire vennootschap op aandelen is een handelsvennootschap mét rechtspersoonlijkheid die wordt aangegaan tussen:

- één of meer hoofdelijk aansprakelijke vennoten, de “beherende” vennoten; en
- één of meer vennoten die slechts een bepaalde inbreng verbinden: de “stille” vennoten (art. 2 en 654 W.Venn.).

De commanditaire vennootschap op aandelen heeft wat gemeen met de nv en met de bvba: een kapitaalvennootschap wat het kapitaal betreft en een personenvennootschap wat het bestuur betreft.

2. Wettelijke regeling

In het Wetboek van Vennootschappen is de commanditaire vennootschap op aandelen een buitenbeentje. Zij is immers de enige vennootschapsvorm die geen volledig eigen draaiboek heeft gekregen. Boek IX van het Wetboek van Vennootschappen wijdt welgeteld 7 artikels (art. 654 t.e.m. 660) aan de commanditaire vennootschap op aandelen.

Uiteraard wordt deze vennootschapsvorm in aanvullende orde ook beheerst door boek I (definities) en door de boeken II en IV die een aantal bepalingen omvatten die gemeenschappelijk zijn voor alle vennootschappen, respectievelijk alle rechtspersonen.

Artikel 657 bepaalt bovendien dat alle bepalingen van de naamloze vennootschappen (boek VIII) van toepassing zijn op de commanditaire vennootschap op aandelen, tenzij anders is bepaald in boek IX (over de commanditaire vennootschap op aandelen) of in boek XII (over de omzetting van vennootschappen).

3. Afkorting

Met het Wetboek van Vennootschappen kreeg de commanditaire vennootschap op aandelen een officiële wettelijke afkorting (art. 2 W.Venn.): de Comm.VA (één enkel puntje). Vroeger werd deze vennootschapsvorm “officieus” meestal afgekort als de CVA. Deze afkorting komen we in de praktijk nog vaak, ten onrechte, tegen.

4. Maatschappelijke benaming

Voor een Comm.VA is elke benaming mogelijk, zolang die maar geen verwarring schept.

Het Wetboek van Vennootschappen voorziet expliciet in de mogelijkheid om een vordering in te stellen als een vennootschap een benaming kiest die dezelfde is of verwarring kan scheppen met een bestaande vennootschap.

Het gebruik van de naam van de stille vennoot in de benaming van de Comm.VA kan en mag, maar heeft verregaande consequenties: de stille vennoot wordt ten aanzien van derden hoofdelijk aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap (art. 656 W.Venn.).

5. Aandelen en aandeelhoudersstructuur

a) *Minimumaantal aandeelhouders*

De Comm.VA bestaat uit minstens twee aandeelhouders (art. 1 W.Venn.). Specifiek voor de Comm.VA geldt echter ook de verplichting dat er minstens één beherende en minstens één stille vennoot moet zijn (art. 654 W.Venn.).

b) *Stille vennoten*

Stille vennoten kunnen natuurlijke personen of rechtspersonen zijn. Zij zijn enkel aandeelhouder en enkel aansprakelijk ten belope van hun inbreng. Dit evenwel op voorwaarde dat ze zich niet inlaten met het externe bestuur en optreden als vertegenwoordiger van de vennootschap, (tenzij ze uitdrukkelijk als lasthebber handelen) en voor zover hun naam niet voorkomt in de naam van de vennootschap. Zij delen in de winst en dragen bij in het verlies. Zij hebben niet de hoedanigheid van handelaar. Stille vennoten kunnen optreden als lasthebber van de vennootschap.

c) *Vennoten-zaakvoerders*

Vennoten-zaakvoerders worden benoemd in de oprichtingsakte. Zij dragen de oprichtersaansprakelijkheid; zij kunnen zich hieraan niet onttrekken. Vennoten-zaakvoerders zijn handelaar. Ze zijn hoofdelijk en onbeperkt aansprakelijk ten opzichte van derden: hier kan in de statuten niet van worden afgeweken.

Bij omzetting naar een vennootschapsvorm waarvoor de aansprakelijkheid beperkt is, zijn ze verantwoordelijk voor onvoldoende storting van kapitaal, voor een tekort van ka-

pitaalvorming, voor overwaardering van ingebrachte activa of voor de gevolgen van nietigheid van bepaalde verbintenissen aangegaan na de oprichting.

Vennoten-zaakvoerders zijn verbonden door de handeling van iedere andere beherende vennoot.

d) *Minimumkapitaal en minimale volstorting*

Het kapitaal moet minstens 61 500 EUR bedragen. Het moet volledig volstort zijn bij oprichting. Per aandeel moet bij oprichting minstens één vierde worden volstort (art. 657 W.Venn.). Bij oprichting door inbreng in speciën moet worden gestort op een bijzondere rekening. Oprichting kan ook gebeuren door inbreng in natura. In dat geval moet het gaan om vermogensbestanddelen die naar economische maatstaven kunnen worden gewaardeerd; het mag dus niet gaan om een verplichting tot het verrichten van werk of diensten.

Bij oprichting door inbreng in natura is een controleverslag van een bedrijfsrevisor en een verslag van de oprichters vereist. Bij inbreng in natura moet de inbreng volledig volstort zijn binnen de vijf jaar na de oprichting.

Bij een kapitaalverhoging moet ten minste één vierde op ieder aandeel worden volstort. Bij kapitaalverhoging door inbreng in natura moet de verdere volstorting gebeuren uiterlijk binnen een termijn van vijf jaar. Een eventuele uitgiftepremie moet volledig volstort worden bij de inschrijving.

e) *Aansprakelijkheid van de aandeelhouders*

Zowel in de nv als in de bvba is de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in principe beperkt tot hun inbreng. In de Comm.VA geldt dit ook voor de stille vennoten, doch niet voor de beherende vennoten: zij zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van de vennootschap. Beherende vennoten kunnen niet persoonlijk worden veroordeeld op grond van verbintenissen van de vennootschap, zolang de vennootschap niet zelf is veroordeeld (art. 655 W.Venn.). Stille vennoten zijn tóch hoofdelijk aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap als:

- zij anders dan bij volmacht, tekenen voor de vennootschap;
- hun naam voorkomt in de naam van de vennootschap (art. 656 W.Venn.).

f) Aandelen en andere effecten

In een Comm.VA kunnen er aandelen, winstbewijzen, obligaties en *warrants* worden uitgegeven. Tot 1 januari 2014 zijn deze effecten op naam, aan toonder of gedematerialiseerd. Vanaf 1 januari 2014 zijn deze effecten op naam of gedematerialiseerd.

Op dit moment kunnen geen nieuwe effecten aan toonder meer gecreëerd worden; voor de bestaande effecten aan toonder is er een overgangsregeling tot 31 december 2013. Een certificering van de effecten is mogelijk voor alle vormen van effecten. Voor effecten op naam is er een register van de effecten.

Er kunnen aandelen met en zonder stemrecht zijn, met of zonder vermelding van waarde. Aandelen hebben niet noodzakelijk dezelfde rechten. Preferente aandelen vertegenwoordigen het kapitaal en hebben daarenboven een bijzondere voorrecht. Oprichtersaandelen zijn aandelen die aan de oprichters worden toegekend als vergoeding voor hun bemiddeling bij de oprichting; deze aandelen vertegenwoordigen het kapitaal niet. Winst aandelen vertegenwoordigen het kapitaal niet en vereisen meestal geen inbreng; zij geven recht op bijzondere voordelen, zoals winstdeelneming of stemrecht.

g) Overdracht van aandelen

De aandelen van een Comm.VA zijn in principe vrij overdraagbaar. Uiteraard kunnen conventionele beperkingen worden opgelegd.

h) Algemene vergadering

De algemene vergadering vertegenwoordigt de stille vennoten tegenover de zaakvoerders (art. 659 W.Venn.). De zaakvoerder en de commissaris zijn bevoegd om de algemene vergadering samen te roepen. Ze zijn verplicht om dit te doen wanneer de vennoten die minstens één vijfde van het kapitaal vertegenwoordigen, hierom vragen.

Houders van aandelen, obligaties of *warrants* op naam moeten tot de algemene vergadering worden opgeroepen. Hetzelfde geldt voor de zaakvoerders, de commissarissen en de houders van certificaten op naam die met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven.

De bijeenroeping voor de algemene vergadering moet minstens 15 dagen voor de algemene vergadering gebeuren (24 dagen in genoteerde vennootschappen). Voor de regels betreffende de vorm van de bijeenroeping en betreffende de stukken die bij de agenda moeten worden gevoegd, kunnen we verwijzen naar de naamloze vennootschap. De zaakvoerder moet aanwezig zijn op de algemene vergadering. Schriftelijke besluitvorming is mogelijk, conform de regeling die ook geldt voor de naamloze vennootschap.

i) Openbaar beroep op het spaarwezen

In een Comm.VA is een openbaar beroep op het spaarwezen mogelijk (artt. 657 en 438 W.Venn.).

j) Vereniging van alle aandelen in één hand

Het in één hand verenigd zijn van alle aandelen heeft niet meteen tot gevolg dat de vennootschap van rechtswege of gerechtelijk wordt ontbonden. Binnen het jaar moet echter een nieuwe aandeelhouder in de vennootschap worden opgenomen of moet de vennootschap worden omgezet in een bvba. Is dit niet het geval, dan wordt de enige aandeelhouder geacht hoofdelijk borg te staan voor alle verbintenissen van de vennootschap, ontstaan na de vereniging van alle aandelen in één hand. Deze aansprakelijkheid blijft gelden tot een nieuwe aandeelhouder in de vennootschap wordt opgenomen of tot de bekendmaking van haar omzetting in een bvba of van haar ontbinding.

In de Comm.VA moet er bovendien minstens een vennoot van elke categorie zijn (beherende en stille vennoten). Als de vennootschap eenhoofdig wordt tijdens haar bestaan, dan verliest zij eigenlijk haar hoedanigheid van commanditaire vennootschap op aandelen: het wezenlijke kenmerk van 2 vennoten met een onderscheiden statuut is niet meer aanwezig. De vennootschap zou niet van rechtswege of gerechtelijk ontbonden worden, maar een dringende regularisatie is vereist.

6. Bestuur**a) Aantal en benaming**

Een nv staat onder leiding van bestuurders, die op herroepbare wijze zijn benoemd voor een bepaalde duur (maximum zes jaar) en die voor hun mandaat al dan niet worden bezoldigd.

Er zijn minstens drie bestuurders. Enkel wanneer er slechts twee aandeelhouders zijn, volstaan twee bestuurders.

Een bvba wordt bestuurd door één of meer bezoldigde of onbezoldigde personen, *zaakvoerders* genaamd; zij zijn benoemd door de aandeelhouders voor een bepaalde duur of zonder beperking van duur. De zaakvoerder van een bvba kan statutair worden benoemd, maar meestal is de zaakvoerder in een bvba niet-statutair benoemd.

Een Comm.VA wordt bestuurd door één of meerdere zaakvoerders. Deze zaakvoerders zijn beherende vennoten en in die hoedanigheid hoofdelijk en onbeperkt verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap. Bestuurders of zaakvoerders kunnen natuurlijke personen of rechtspersonen zijn. Als een rechtspersoon is aangesteld, dan moet een vaste vertegenwoordiger worden aangeduid voor de uitoefening van het bestuursmandaat.

b) Benoeming

Het mandaat van zaakvoerder in een Comm.VA is van onbepaalde duur. De zaakvoerder moet in de statuten worden aangesteld. De benoeming van een zaakvoerder buiten de statuten is niet mogelijk. De benoeming van een andere zaakvoerder vereist een statutenwijziging; met een aanwezigheid van de helft van het kapitaal en een drievierdemeerderheid.

In de statuten kan worden bepaald wie de zaakvoerder van rechtswege zal opvolgen in geval aan zijn mandaat om één of andere reden een einde komt; de opvolger moet ook vennoot zijn.

c) Afzetting

Bestuurders in een nv en niet-statutaire zaakvoerders in een bvba kunnen steeds worden afgezet door een beslissing van de algemene vergadering. Dit is niet het geval voor de statutaire zaakvoerder in een bvba, noch voor de (per definitie statutaire) zaakvoerder in een Comm.VA. In een bvba kan de statutaire zaakvoerder enkel om gewichtige redenen worden ontslagen en uiteraard steeds na een statutenwijziging.

In een Comm.VA is de bescherming van de statutaire zaakvoerder nog groter. Voor zijn ontslag is een statutenwij-

ziging vereist en deze wijziging vergt het akkoord van de zaakvoerder zelf. De statuten kunnen andere bepalingen bevatten. Zo zou kunnen worden voorzien dat ook in een Comm.VA de statutaire zaakvoerder kan worden afgezet om gewichtige redenen.

d) Bevoegdheid

De zaakvoerder(s) handelt(en) in beginsel individueel. De zaakvoerder van een Comm.VA heeft een zeer ruime bevoegdheid.

Tenzij de statuten anders zouden bepalen, kunnen handelingen die de belangen van de vennootschap ten opzichte van derden betreffen of die de statuten wijzigen, enkel plaatsvinden met instemming van de zaakvoerder(s) (art. 659 W.Venn.).

e) Aansprakelijkheid van het bestuursorgaan

In de Comm.VA zijn de zaakvoerders steeds hoofdelijk verbonden vennoten.

Bestuurders van een nv en zaakvoerders van een bvba zijn in principe niet aansprakelijk voor de verbintenissen van de vennootschap. Enkel in de door de wet voorziene uitzonderingen kunnen zij persoonlijk aansprakelijk worden gesteld.

De zaakvoerder(s) van de vennootschap moet(en) ook aandeelhouder(s) zijn. Zij moeten in de akte van oprichting worden aangewezen en zijn aansprakelijk als oprichters van de vennootschap.

f) Directiecomité

De statuten kunnen de installatie van een directiecomité toestaan. In de praktijk zal dit eerder zelden gebeuren.

g) Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van de vennootschap kan door de zaakvoerder worden gedelegeerd. Ook dit zal in de praktijk eerder uitzonderlijk het geval zijn.

h) Tegenstrijdigheid van belangen

Bij tegenstrijdigheid van belangen geldt dezelfde procedure als in de naamloze vennootschap. Als er slechts één zaakvoerder is, dan kan de aanstelling van een zaakvoerder *ad hoc* nodig zijn.

De Comm.VA is een ideaal vehikel voor de *pater of mater familias* die graag de touwtjes stevig in handen houdt, maar die zich fiscaal-vermogensrechtelijk toch al wil beveiligen

7. Oprichting

a) Oprichting en oprichtersaansprakelijkheid

In een naamloze vennootschap kan bij de oprichting onderscheid worden gemaakt tussen de oprichters en gewone inschrijvers. De oprichters dragen de oprichtersaansprakelijkheid, de gewone inschrijvers niet.

In een Comm.VA moet de zaakvoerder ook vennoot zijn en moet de vennoot-zaakvoerder in de akte van oprichting worden aangewezen. Zij zijn steeds aansprakelijk als oprichters van de vennootschap.

In een bvba worden alle personen die bij de oprichtingsakte verschijnen als oprichters beschouwd; zij dragen allen de oprichtersaansprakelijkheid.

b) Vorm van de oprichtingsakte

Een oprichting moet steeds gebeuren via authentieke akte, dus voor een notaris (art. 66 W.Venn.). Dit in tegenstelling tot de gewone commanditaire vennootschap (Comm.V) die bij onderhandse akte kan worden opgericht.

c) Inhoud van de oprichtingsakte

De minimale inhoud van de oprichtingsakte is dezelfde als die voor de nv (art. 657 W.Venn.); supplementair moet echter minstens één zaakvoerder-vennoot worden aangegeven (art. 658 W.Venn.):

- identiteit van de natuurlijke personen of van de rechtspersonen die de akte van oprichting hebben ondertekend;
- doel van de vennootschap, nauwkeurig omschreven;
- rechtsvorm van de vennootschap en haar naam of firma;
- zetel van de vennootschap, nauwkeurig omschreven;
- duur van de vennootschap wanneer ze niet voor onbepaalde tijd is aangegaan en het tijdstip waarop de vennootschap begint te werken;
- bedrag van het maatschappelijk kapitaal en, indien het kapitaal niet is volstort, het gestorte bedrag;
- in voorkomend geval, het bedrag van het toegestane kapitaal;
- conclusies van het verslag van de bedrijfsrevisor;
- bepalingen betreffende het aanleggen van reserves, de verdeling van de winst en de verdeling van het saldo dat overblijft na vereffening;
- plaats, dag en uur van de jaarvergadering van de aandeelhouders evenals de voorwaarden voor toelating en uitoefening van het stemrecht;
- aanwijzing van de zaakvoerder(s) en commissaris(sen), de omvang van de bevoegdheid van de zaakvoerders en de wijze waarop zij deze uitoefenen;
- de ingebrachte of in te brengen waarden, evenals de nauwkeurige gegevens betreffende de persoon van de stille vennoten die deze waarden moeten inbrengen, met opgave van ieders verplichting: deze gegevens moeten ook op het uittreksel worden vermeld.

d) Nietigheidsgronden

De Comm.VA kan nietig worden verklaard in volgende gevallen:

- geen authentieke akte;
- geen vermelding in de akte van de naam van de firma, het doel van de vennootschap of het bedrag van het kapitaal;
- ongeoorloofd doel of doel strijdig met de goede zeden;
- geen geldige verbintenis van 2 oprichters.

e) *Financieel plan*

Bij oprichting moet aan de notaris een financieel plan worden overhandigd. In dit plan wordt het bedrag van het maatschappelijk kapitaal van de op te richten vennootschap verantwoord.

f) *Quasi-inbreng*

De procedure die moet worden gevolgd bij een quasi-inbreng is dezelfde als die voor een naamloze vennootschap.

8. Controle

Betreffende de controle van de jaarrekening en de benoeming van een commissaris gelden dezelfde regels als voor een naamloze vennootschap.

9. Statutenwijziging

De statuten van een vennootschap kunnen steeds worden gewijzigd. Hiertoe is echter een gekwalificeerde meerderheid vereist.

Heel bijzonder voor de Comm.VA is het feit dat een statutenwijziging nooit kan plaatsvinden zonder instemming van de zaakvoerder(s).

Het kapitaal kan door de zaakvoerder worden verhoogd binnen de grenzen van het toegestane kapitaal, op voorwaarde dat deze mogelijkheid statutair is voorzien.

10. Duur

Nv's en bvba's worden opgericht voor onbepaalde tijd, tenzij andersluidende bepalingen in de statuten. De Comm.VA eindigt echter door de dood van de zaakvoerder, tenzij in de statuten anders is bepaald (art. 660 W.Venn.). Vaak wordt statutair een opvolger aangeduid.

Wanneer de statuten niets anders hebben voorzien, dan kan de voorzitter van de rechtbank van koophandel in geval van overlijden, wettelijke onbekwaamheid of verhindering van de zaakvoerder, een vennoot of enig andere persoon als bewindvoerder aanstellen. Dit kan gebeuren op

verzoek van elke belanghebbende. Deze bewindvoerder kan de dringende zaken van louter beheer verrichten, totdat de algemene vergadering bijeenkomt. Hij moet de algemene vergadering bijeenroepen binnen de vijftien dagen na zijn aanstelling. Hij is dan niet verder aansprakelijk voor de uitvoering van zijn opdracht (art. 660 W.Venn.).

11. Voordeel van de Comm.VA

Veel sterker dan in de nv of bvba bestaat in de Comm.VA de mogelijkheid om aan de zaakvoerder een bijzondere bescherming te geven en om alle macht in zijn persoon te centraliseren. Dit is een voordeel voor wie dit effect beoogt.

De Comm.VA is bijgevolg een ideaal vehikel voor de *pater of mater familias* die graag de touwtjes stevig in handen houdt, maar die zich fiscaal-vermogensrechtelijk toch al wil beveiligen door zijn aandelen te vervreemden *c.q.* te schenken. Bovendien laat de figuur van de Comm.VA de zaakvoerder toe om zelf ook nog zijn opvolging te regelen wat betreft het bestuur van de vennootschap.

12. Nadeel van de Comm.VA

De aansprakelijkheid van de beherende vennoten beperkt zich niet tot hun inbreng in het kapitaal. Zij staan immers met al hun hebben en houden in voor de verbintenissen van de vennootschap. Deze onbeperkte aansprakelijkheid is een voordeel voor wie met de vennootschap handelt, doch een groot nadeel voor de onbeperkt aansprakelijke vennoten zelf. Hun financieel risico is veel groter. Dit maakt de Comm.VA minder interessant voor "exploitatievennootschappen". Voor patrimoniumvennootschappen of *holdings* is het gevaar voor persoonlijke aansprakelijkheid echter veel kleiner.

13. Besluit

Een Comm.VA zal niet vaak de meest aangewezen keuze zijn. Toch kan deze vennootschapsvorm soelaas brengen, vooral als successierechtelijk één en ander moet worden voorbereid... ●